

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 14. rujna 2022.

Analiza presude

Miklić protiv Hrvatske

br. zahtjeva 41023/19

presuda

povreda čl. 5. Konvencije – pravo na slobodu i sigurnost (pritvaranje osoba s duševnim smetnjama)

***Postupak procjene psihičkog stanja podnositelja
bio je u suprotnosti s odredbama domaćeg zakona
i nije se temeljio na objektivnom i recentnom mišljenju vještaka
te je stoga lišenje slobode podnositelja bilo protivno njegovom pravu na slobodu i sigurnost***

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud), u vijeću od 7 sudaca donio je 7. travnja 2022. presudu kojom je utvrdio da je podnositelju zahtjeva povrijeđeno pravo na slobodu i sigurnost u postupku prisilnog smještaja u psihijatrijsku ustanovu, protivno čl. 5. stavku 1. i stavku 4. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija).

Pravomoćnom presudom utvrđeno je da je podnositelj zahtjeva, kao maloljetnik, počinio protupravna djela sa zakonskim obilježjima kaznenih djela u stanju nebrojivosti te je u rujnu 2017. smješten u Psihijatrijsku bolnicu Rab na razdoblje od šest mjeseci. Naime, sukladno nalazu i mišljenju vještakinja D.P i D.B. izrađenom u kaznenom postupku 2017. godine, podnositelj je bolovao od paranoidne šizofrenije. U svrhu donošenja odluke o prijedlogu bolnice o zamjeni prisilnog smještaja podnositelja ambulantnim liječenjem, Županijski sud u Rijeci (dalje: županijski sud) je u veljači 2018. odredio provođenje psihijatrijskog vještačenja duševnog stanja podnositelja po dr. K.R., vještakinji koja nije bila zaposlenica te bolnice. Iako vještakinja K.R. nije mogla utvrditi da podnositelj boluje od paranoidne šizofrenije, nije mogla niti isključiti da on više ne predstavlja opasnost za okolinu zbog čega je bilo nužno nastaviti njegovo liječenje u psihijatrijskoj ustanovi. Prijedlog za zamjenu bolničkog liječenja ambulantnim županijski sud je odbio te je podnositelju produžio prisilni smještaj za godinu dana. Povodnom žalbe podnositelja, izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Rijeci (dalje: žalbeni sud) ukinulo je prvostupanjsko rješenje te je predmet vratilo na ponovno odlučivanje s uputom određivanja novog vještačenja podnositelja jer iz nalaza i mišljenja dr. K.R. nije jasno proizlazilo boluje li podnositelj i dalje od iste bolesti koja je dovela do počinjenja kaznenih djela. U ponovljenom postupku, bez provođenja novog vještačenja, saslušana je predstavica bolnice V.T., vještakinja K.R. i vještakinja D.P., koji tim je podnositelja liječio 2013. Zadovoljivši se usuglašavanjem njihovih mišljenja u pogledu dijagnoze i potrebe liječenja u ustanovi zatvorenog tipa, županijski sud je produžio prisilni

smještaj podnositelja za još godinu dana. U međuvremenu, podnositelj je zatražio otpuštanje iz psihijatrijske bolnice i nastavak liječenja na slobodi, temeljeći svoj prijedlog na nalazu i mišljenju dr. D.M, koji je privatno proveo vještačenje. Prijedlog podnositelja nadležni sudac dostavio je psihijatrijskoj bolnici tri mjeseca kasnije, a neposredno prije zakazanog ročišta u veljači 2019. Dodatno, dva podneska u kojima se psihijatrijska bolnica protivila njegovom prijedlogu, podnositelju su predani tek na ročištu. Na predmetnom ročištu, županijski sud ponovno je odbio prijedlog podnositelja za otpuštanjem iz bolnice i daljnjim liječenjem na slobodi kao i prijedlog za provođenjem novog vještačenja uz obrazloženje da postojanje pretpostavki za nastavak njegovog prisilnog smještaja nije bilo dovedeno u pitanje. Prisilni smještaj podnositelja u bolnici opet je produljen za godinu dana. Po žalbi podnositelja odluku županijskog suda potvrdio je i žalbeni sud. Ustavnu tužbu podnositelja, Ustavni sud je ocijenio kao neosnovanu.

Prigovore podnositelja podnesene zbog prisilnog smještaja u psihijatrijsku bolnicu Europski sud je odlučio ispitati u okviru prava na slobodu zajamčenog člankom 5. koje pravo nije apsolutno već može biti ograničeno. U tom smislu Europski sud je istaknuo da je člankom 5. stavkom 1. točkom (e) Konvencije dopušteno pritvaranje „duševnih bolesnika“ samo kada su kumulativno ispunjene materijalne¹ i procesne pretpostavke za takvo pritvaranje ([Zagidulina protiv Rusije](#), stavak 54.). Posebno, kada je riječ o procesnim pretpostavkama u kontekstu članka 5. stavka 1. Konvencije svako lišenje slobode mora prije svega biti zakonito. Zakonitost pretpostavlja: i) da je lišenje slobode temeljeno na i u skladu s primjenjivim nacionalnim pravom; ii) da nacionalno pravo zadovoljava konvencijske standarde kvalitete prava; te iii) da je sama primjena nacionalnog prava usklađena s općim načelima Konvencije i da je nije arbitrarna. S obzirom na posebnu ranjivost osoba koje boluju od duševnih smetnji, u postupcima koji dovode do prisilnog smještaja u psihijatrijsku ustanovu, zaštita pojedinaca od proizvoljnosti i arbitrarnosti nužno mora biti osigurana djelotvornim jamstvima ([M.S. protiv Hrvatske \(br. 2\)](#), stavci 140. i 147.).

Analizirajući hrvatsko mjerodavno pravo, Europski sud je zaključio da su sukladno Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama hrvatski sudovi obvezni pribaviti novi nalaz i mišljenje kada odlučuju o periodičnom produženju prisilnog smještaja u psihijatrijskoj ustanovi ili o prijedlogu osobe za liječenje izvan bolnice. Pritom bi nalaz i mišljenje trebala sastaviti osoba koja nije zaposlena u ustanovi u kojoj je pacijent smješten². Iznimno, kada to nije moguće zbog kratkoće roka ili drugog objektivnog razloga, pisani nalaz i mišljenje može se pribaviti od osobe koja je zaposlena u ustanovi u kojoj se nalazi pacijent, pod uvjetom da taj vještak nije prethodno sudjelovao u odlučivanju o pacijentovom prisilnom zadržavanju.³

Primjenom citiranih odredbi na činjenice ovog predmeta, Europski sud je utvrdio da procjena duševnog stanja podnositelja, u trenutku produženja njegovog prisilnog smještaja u

---

¹ Minimalni uvjeti lišenja slobode „duševnih bolesnika“ (materijalne pretpostavke):

- a) mora se dokazati, na temelju objektivnog nalaza i mišljenja medicinskih stručnjaka, da je dotična osoba zaista umobolnik, osim ako je nužno hitno pritvaranje;
- b) mentalni poremećaj osobe po vrsti ili stupnju mora opravdavati obvezno pritvaranje. Mora se dokazati da je lišenje slobode bilo nužno u danim okolnostima;
- c) mentalni poremećaj, potvrđen medicinskim dokazima, mora trajati tijekom razdoblja pritvora.

² Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (NN 76/14) članak 37. stavak 1.

³ Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (NN 76/14) članak 37. stavak 3.

veljači 2019., nije bila donesena u postupku koji se temeljio na odredbama važećeg zakonodavstva, te da je postupak bio obilježen brojnim propustima:

- prijedlog podnositelja na ročištu održanom u veljači 2019. za provođenjem novog vještačenja njegovog duševnog stanja odbijen je uz paušalna objašnjenja hrvatskih sudova, a suprotno odredbama važećeg Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama;
- nijedan od hrvatskih sudova nije objasnio zašto je u predmetu podnositelja proveden postupak koji sukladno Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama predstavlja iznimku od pravila da vještačenje pacijenta treba provesti osoba koja nije zaposlena u psihijatrijskoj bolnici;
- čak i pod pretpostavkom da je u predmetu podnositelja trebalo provesti postupak koji predstavlja iznimku sukladno Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, hrvatski sudovi nisu pribavili mišljenje vještaka koji iako je bio zaposlen u Psihijatrijskoj bolnici Rab nije prethodno odlučivao u predmetu podnositelja;
- bez ikakvog obrazloženja županijski sud gotovo tri mjeseca nije poduzeo nikakve radnje povodom prijedloga podnositelja zahtjeva za otpustom iz psihijatrijske bolnice iako su nacionalnim zakonodavstvom predviđeni strogi rokovi i hitnost postupanja;
- suprotno načelu kontradiktornosti postupka i jednakosti stranaka, položaj podnositelja u postupku dodatno je bio otežan zbog činjenice da su mu podnesci Psihijatrijske bolnice Rab, u kojima se bolnica protivi njegovom otpustu i predlaže nastavak prisilnog smještaja, uručeni tek na ročištu.

Konačno, razmatrajući vještačenja K.R. i D.P., koja su provedena u postupku i koja su predstavljala temelj za određivanje daljnjeg prisilnog smještaja podnositelja, Europski sud je primijetio da su se predmetna vještačenja, učinjena s vremenskom razlikom od godine dana, razlikovala u pogledu dijagnoze podnositelja. Navedeno, zajedno s nalazom i mišljenjem vještaka M.D. koji je predlagao prijevremeni otpust podnositelja iz psihijatrijske bolnice, navodi na zaključak da se stanje podnositelja, koji je kaznena djela počinio kao maloljetnik, mijenjalo i dalje razvijalo. Stoga, vještačenja K.R. i D.P. koja su u trenutku donošenja odluke bila stara jednu odnosno dvije godine Europski sud nije smatrao objektivnim i recentnim u smislu vlastite prakse ([Kadušić protiv Švicarske](#), stavak 55.). U svrhu dobivanja najtočnijih informacija o duševnom zdravlju podnositelja županijski sud trebao je barem zatražiti novo medicinsko vještačenje kada je podnositelj podnio prijedlog za otpust ([Ruiz Rivera protiv Švicarske](#), stavak 64.).

Svi navedeni postupovni propusti uklonili su potrebu da Europski sud posebno ispita jesu li nacionalna tijela ispunila materijalne pretpostavke za prisilni smještaj podnositelja te odvojeno ispita je li došlo do povrede članka 5. stavka 4. Konvencije zbog povrede načela kontradiktornosti i jednakosti stranaka u postupku.

Slijedom navedenog Europski sud je utvrdio da je došlo do povrede članka 5. stavka 1. i stavka 4. Konvencije.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

